

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Alena Šolcová; Štefan Zajac
Nová medaile JČMF

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 55 (2010), No. 2, 162–163

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/141952>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 2010

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

Nová medaile JČMF

Alena Šolcová, Štefan Zajac, Praha

Medaile, připravená ke 150. výročí vzniku JČMF, byla představena na sjezdu Jednoty v Lázních Bohdaneč v červnu 2010. Jejím autorem je akademický sochař a významný medailér **Zdeněk Kolářský**. Dílo navazuje na medaili, která jí byla vytvořena ke 125. výročí založení Jednoty v roce 1987. Nový obsah a úpravy původních prvků medaile navrhla Alena Šolcová. Medaile má průměr 70 mm a výrazně plastické reliéfy.

AVERS – lící strana medaile – obsahuje část astronomického ciferníku pražského orloje, který symbolizuje probíhající čas. V její horní části je po obvodu uveden název Jednota českých matematiků a fyziků.

Uprostřed lící strany medaile je zvýrazněn letopočet vzniku Jednoty – 1862. Na této straně medaile výrazně vystupují budovy Univerzity Karlovy, na jejíž půdě společnost vznikla (jako studentský *Spolek pro volné přednášky z matematiky a fyziky*). Je to zdola Karolinum (od roku 1383 Karlova – Velká kolej), a pak astronomická věž v Klementinu s armilární sférou (symbolem astronomie) na vrcholu. Část věže překrývá kruhový reliéf JČMF, který ve třicátých letech 20. století navrhl akademický malíř **Cyril Bouda** (1901–1984).

Vlevo od věže je Karlův most – symbol setkávání, pod nímž je uveden rok založení společnosti – 1862. V pozadí je Malá Strana s Hradem a věžemi katedrály sv. Víta, Václava a Vojtěcha, připomínající město, kde JČMF vznikla. Jméno autora medaile a letopočet Kolářský'09 najdeme v řádku pod stavbou Karolina.

REVERS – rubová strana medaile – navazuje na aversní stranu symbolickým citátem z Horatia, převzatým z náhrobku Tychona Brahe v pražském chrámu P. Marie před Týnem:

„NON FASCES NEC OPES SOLA ARTIS SCEPTRA PERENN [ANT].“
(Ani moc, ani majetek, jen vláda věd a umění přetrvává.)

V pravé části této strany medaile jsou zvýrazněny významné osobnosti exaktních věd, na jejichž díle je založena tradice středoevropské matematiky, fyziky a astronomie. Uprostřed medaile poznáváme profil **Bernarda Bolzana**, profesora teologie na pražské univerzitě a vynikajícího matematika, který se věnoval zpřesnění základních pojmů matematické analýzy a v díle *Paradoxy nekonečna* vykonal první kroky ke vzniku teorie množin. Vlevo od jeho profilu je několik matematických symbolů v Bolzanově typickém zápisu. Druhý portrét nahoře je **Tadeáš Hájek z Hájku** z en face, význačný astronom a lékař 16. století, který na počátku svého krátkého působení na pražské univerzitě přednesl a vydal přednášku „O chvále geometrie“. Na konci své životní dráhy podnítil císaře Rudolfa II. k pozvání Tychona Brahe do Prahy, a přispěl tak k vynikající astronomické tradici Prahy. Hájkovy zájmy symbolizuje nova v souhvězdí Kassiopeji. Portrét zcela vpravo znázorňuje **Jana Marka Marci z Kronlandu** (Lanškrouna), profesora lékařství na pražské univerzitě, který se zabýval matematikou, astronomií, mechanikou a optikou v době třicetileté války. Duha nad jeho hlavou připomíná, že podal její výklad, a je proto některými historiky považován za předchůdce Isaaka Newtona. Zcela vpravo pod jeho vlasy je umístěn znak autora medaile Z. Kolářského. Poslední tvář představuje **Františka Josefa Studničku** (1836–1903), prvního profesora matematiky na pražské univerzitě v české řeči, který podstatně podporoval život Jednoty v prvních desetiletích po jejím vzniku. Psal články, učebnice a vedl *Časopis pro pěstování matematiky a fyziky* mnoho let na své náklady. V matematice se věnoval především studiu vlastností determinantů, proto vpravo vedle jeho portrétu najdeme symbolický determinant druhého řádu.

V dolním řádku matice jsou použita čísla 18 a 62, která dohromady tvoří rok vzniku Jednoty. Hodnota determinantu je k nalezení uprostřed aversní strany. Je to opět rok vzniku Jednoty. (*Kolik matic s kladnými dvojcifernými čísly má tuto vlastnost?*)

Medaile je vyrobena v jedné variantě z materiálu tombak – starobronz ve firmě Triga-K, Petr Kazda v Praze. Ražba medaile s vysokým reliéfem je náročná a byla jí věnována velká pozornost. Medaile se předává v modré etui s vloženým certifikátem.

L i t e r a t u r a

- [1] PÁTÝ, L.: *Jubilejní almanach JČSMF 1862–1867*. JČSMF, Praha 1867, 197–201.